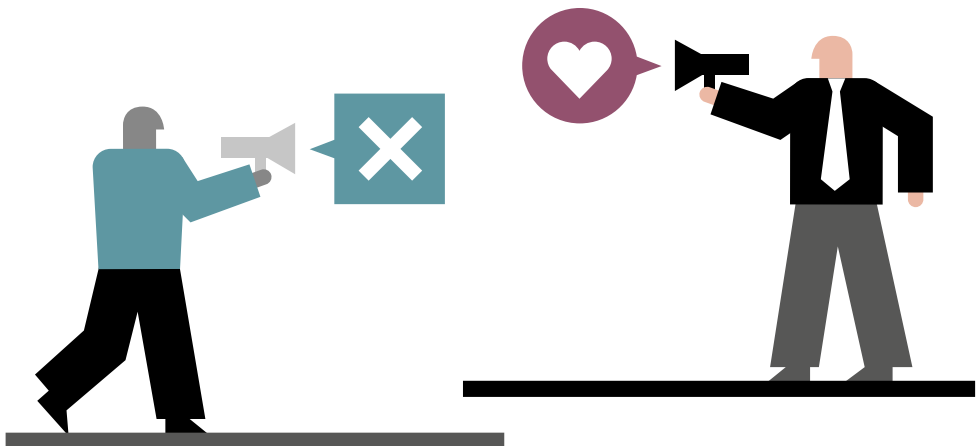

Koester de democratie!

Een dringende oproep om de democratische rechtsorde weer voor iederéén te laten werken

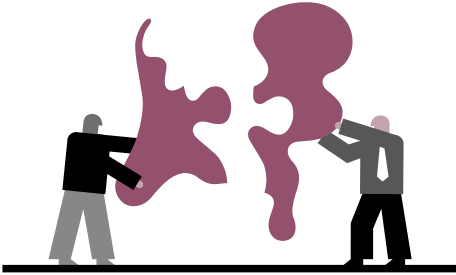
Eindrapportage

Adviescommissie_Versterken Weerbaarheid
Democratische Rechtsorde

Hoofdconclusie:

Op wezenlijke onderdelen is actie nodig om de democratische rechtsorde fundamenteel te versterken. Het is niet te laat, maar we kunnen zo niet doorgaan.

Er is veel kracht in de samenleving en de steun voor democratie als systeem is nog altijd breed en groot. De meeste politici en ambtenaren zijn van goede wil om tot verbeteringen te komen. En via verkiezingen, politiek debat en de rechter worden veel negatieve tendensen goed gecorrigeerd.

Maar dat is niet genoeg om onze democratie te beschermen en weerbaarder te maken. En het gaat niet vanzelf. Actie is daarom dringend nodig.

Kortom: we moeten koesteren wat goed gaat, maar tegelijk snel en serieus werk maken van de veranderingen die nodig zijn. Die verandering moet gaan over drie problemen met de huidige democratische rechtsorde:

Probleem 1: Mensen worden weggeduwd uit de democratische rechtsorde

- Diverse burgers worden systematisch benadeeld door de manier waarop de democratie nu functioneert. Zó ernstig benadeeld, dat de sociale grondrechten in de Grondwet niet worden waargemaakt.
- Door uit te gaan van de prestatiesamenleving, zelfredzaamheid, een economische focus op regio's en bedrijfsmatig denken sluit de overheid niet goed aan bij wat mensen nodig hebben. Beleid wordt bovendien vooral gemaakt door mensen die zelf niet ervaren wat de keuzes in de praktijk betekenen.

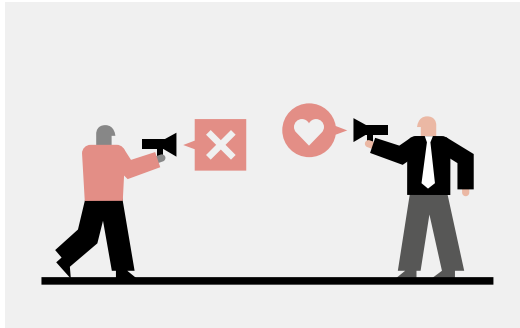
- Veel burgers haken hierdoor af, soms boos, vaker machteloos. Maar eigenlijk haken ze niet af: ze worden weggeduwd. Hierop is een correctie nodig.

Probleem 2: De maatschappelijke dialoog wordt belemmerd door wij/zij-denken

- Mede door dit gebrekkig functioneren is veel frustratie ontstaan. Sommigen radicaliseren. Maar breder is sprake van affectieve polarisatie: sterke 'wij/zij-gevoelens' tussen burgers met verschillende opvattingen. Vraagstukken rondom identiteit of verdeling vormen potentiële splijtzwammen.

- Politici hebben een belangrijke verantwoordelijkheid en een voorbeeldfunctie. Maar te vaak zetten ook zij elkaar weg en gaat het bij fouten slechts over

de schuldvraag, niet over de gemaakte keuzes en hoe we hiervan kunnen leren. Media hebben hierin ook een rol.

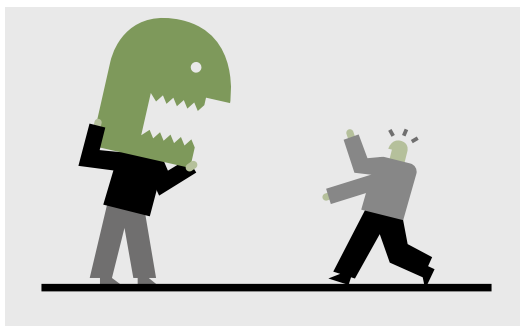
- Sociale media hebben een enorm effect op de samenleving. Vooral zijn er zorgen over 'fringe bubbels', de verspreiding van desinformatie en de afhankelijkheid van sturing hierop door socialemediabedrijven.

Probleem 3: Georganiseerde criminaliteit en bedreigingen zijn een gevaar voor de democratie

- Democratie is niet bedoeld om verschillen en conflicten te verdoezelen. Kritiek, debat en demonstraties horen erin thuis. Maar voor oproepen tot geweld of het gebruik hiervan is geen plaats.

- Georganiseerde criminaliteit vormt een gevaar voor de democratie. Dat geldt ook voor het bedreigen van de vele mensen met een functie in de democratie.

Zoals politici, bestuurders, wetenschappers, juristen en journalisten. Het intimiderende effect ervan is zeer groot en de intensiteit is voor velen overweldigend en beangstigend.

- Hier ligt de grens en zijn geen compromissen mogelijk. De norm moet beter gehandhaafd worden.

Adviezen aan politiek en overheid

Maak van het versterken van de democratie een topprioriteit voor het nieuwe kabinet. Zet als eerste stap de adviezen van de commissie om in een concreet plan. De adviezen raken aan de manier waarop de gehele overheid werkt; pak ze daarom in samenhang op.

Om de democratie voor iederéén te laten werken:

- 1 Geef de sociale grondrechten meer inhoud en betekenis
- 2 Zoek tegenspraak en kritiek op en zoek actief naar pluriforme inbreng vanuit de breedte van de samenleving
- 3 Versimpel regelgeving en uitvoering drastisch: werk vanuit de '(g)eenloketgedachte'
- 4 Zie initiatieven van burgers niet als beleidsinstrument. Geef ze ruimte en doe aan 'overheidsparticipatie' om die initiatieven te versterken

Om met elkaar in gesprek te komen en te blijven:

- 5 Geef burgerschapsvorming een prominente plek binnen alle vormen van onderwijs
- 6 Werk óók bij volwassenen aan democratische vorming
- 7 Ontwikkel een programma om de dialoog over gepolariseerde kwesties te ondersteunen
- 8 Werk aan een debatcultuur die inhoudelijke polarisatie stimuleert, maar affectieve polarisatie tegengaat
- 9 Versterk lokale en regionale media

Om gevaar en bedreiging tegen te gaan:

- 10 Blijf in Europa agenderen dat technologische ontwikkelingen worden ingepast in de democratische rechtsorde
- 11 Treed nadrukkelijker en zichtbaarder op tegen online en offline bedreigers
- 12 Geef hoge prioriteit aan de bestrijding van georganiseerde criminaliteit als bedreiging van de democratie